

Kardos Helga

Kölcsönözzön ki egy könyvtárost!

Jogi szaktájékoztató a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Könyvtárában

A Pázmány Péter Katolikus Egyetemet a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia (továbbiakban Püspöki Konferencia) 1992. január 30-án hozta létre, amikor *Pázmány Péter* bíboros, prímás, esztergomi érsek által, az 1635-ben Nagyszombatban alapított egyetem azóta is folyamatosan fennálló és működő Hittudományi Kara mellé egy Bölcsészettudományi Kart is létesített.¹ 1995-ben a Püspöki Konferencia megalapította az egyetem – szintén államilag elismert – Jog- és Államtudományi Karát.² A jogi karon folyó oktatói, kutatói munka elengedhetetlen része a könyvtár, amelynek kari kialakításában fontos szerepe volt *Zlinszky János* jogászprofesszornak.³

Ő maga hitt a könyvek hatalmában, tudta, hogy könyvek nélkül nincs kutatás, nincs tudomány. Nagyapja *dr. Niamešny Mihály* híres bibliofil volt,⁴ így ő már gyermekkorából hozta magával a könyvek tiszteletét. A kar könyvtára 1995 óta létezik, számos neves jogászprofesszor, köztük maga *Zlinszky János* és *Varga Csaba*⁵ is hozzájárult az állomány gyarapításához.⁶

A könyvtár nyilvános, mindenki számára nyitott felsőoktatási jogi könyvtár, de elsődlegesen a kar oktatóinak és hallgatóinak az igényeit hivatott kiszolgálni. Helyben használatra van lehetőség, a kölcsönzés csak a kari főállású oktatók és az adminisztratív kollégák számára lehetséges. Nyitvatartása a félév időbeosztásához igazodik, de általában hétfőtől csütörtökig 8-tól 18 óráig, pénteken 8-tól 16 óráig, szombaton pedig 9-től 13 óráig tart nyitva.

A kezdeti években leginkább az állomány gyarapítása állt a központban, amit a kar szűkös anyagi keretei miatt főként hagyatékokból és ajándékokból oldottak meg. A formai és tartalmi feltárás is hamar elkezdődött. 1997-től 2005-ig a TINLIB integrált könyvtári rendszerben készültek a bibliográfiai rekordok, 2005-ben tértek át a HunTéka rendszerre, ami azóta is használatban van.

A jogi szaktájékoztató mindig is fontos szerepet játszott a könyvtár életében, amelynek alapját a komoly történeti munkákon túl a gyorsan gyarapodó kurrens magyar és angol nyelvű szakirodalom adta. Az utóbbi néhány évben abba a szerencsés helyzetbe került a bibliotéka, hogy mód nyílt mind a magyar, mind pedig a külföldi adatbázisok előfizetésére. Az EISZ-konzorciumon belül és azon kívül is sok jelentős jogi szakfolyóiratot tartalmazó adatbázis érhető el (pl. EBSCO – Academic Search Complete, Legal Source; Beck-Online; Brill Online Library; de Gruyter Journal Complete; HeinOnline; JSTOR; Oxford Academic Journals – Law; Oxford Handbooks Online – Max Planck Encyclopedia of Public International Law; Wiley Online Library). Az Új Complex Jogtár (Wolters Kluwer) és a HVG-ORAC Jogkódexe is hozzáférhető a kar hallgatói és oktatói számára otthonról is Shibboleth-azonosítóval (eduID).

Segítségét nyújtunk a hallgatóknak és oktatóknak az adatbázisok használatában, mert a tapasztalat azt mutatja, hogy még a magyar nyelvűek esetében is van olykor elakadás, nem mindig egyértelmű, hogy az adott tartalom hol és hogyan kereshető. A kötelező tárgyként meghirdetett jogi informatika keretein belül van rá lehetőség, hogy a nagy jogszabálykeresőket megismerjék a hallgatók, és biztonságosan tudják használni azokat. Természetesen hosszú út vezet odáig, hogy teljes mértékben elsajátítsák a hallgatók az adatbázisokban való keresés módszerét. Az egyablakos Google-keresés bővületében élő fiatalok számára szinte ismeretlen a böngésző funkció, az összetett keresés vagy a tárgyszó fogalma.

Ebben a formában 2021 tavasza óta a jogi szaktájékoztató fóruma a *Kölcsönöz-zön ki egy könyvtárost!* szolgáltatás, amely egy előzetesen kitöltendő űrlap segítségével térképezi fel a karon tanuló hallgatók témáját, előzetes kutatási tapasztalatait, nyelvtudását. A szaktájékoztatói forma elsősorban a jogi kar hallgatói számára jött létre. A szolgáltatás mintája a Szegedi Tudományegyetem Klebelsberg Könyvtárának ugyanilyen elnevezésű szolgáltatása volt.⁷ Ugyanakkor egyszerűbb módon – e-mailes megkeresés formájában – már 2019-től működött a szolgáltatás a könyvtárunkban is.

Az űrlap kitöltése a kapcsolattartáshoz is szükséges, mert a hallgató az email-címe megadásával járul hozzá, hogy felvegyük vele a kapcsolatot. A jogi szaktájékoztató szervezettebbé válásának igényét a pandémiás helyzet hozta el, hiszen sokkal egyszerűbb volt ilyen formában kezelni a kérdéseket és ajánlani forrásokat az érdeklődők számára. A járvány megjelenésével az online források is előtérbe kerültek, egyre nagyobb igény mutatkozott arra, hogy a hallgatók online elérhető forrásokban kereshessenek, azok használatához segítséget kapjanak.

Az űrlap kitöltése előtt a könyvtár honlapján a Kölcsonőzzön ki egy könyvtárost! menüpontra kattintva előzetesen tájékozódhat az érdeklődő, hogy mely forrásokban érdemes első körben szétnéznie.⁸ Ez még nem specifikus, vagyis témaorientált ajánló, hanem a katalógus, az intézmény által előfizetett magyar és idegen nyelvű adatbázisok, az Országgyűlési Könyvtár mint az első számú hazai jogi szakkönyvtár katalógusa szerepel. A tapasztalat ugyanis az, hogy a szakdolgozatot, TDK-dolgozatot vagy évfolyamdolgozatot írni szándékozó hallgatók nincsenek mindig tisztában a rendelkezésükre álló alapvető forrásokkal.

A kari könyvtári honlapon megtalálhatók az 1999 és 2021 között leadott szakdolgozatok listái,⁹ a joghallgatók ugyanis szívesen használják fel saját dolgozatukhoz az itt található munkákat. A 2018 óta megjelent szakdolgozatok csak online, dedikált számítógépeken olvashatók, a korábban megjelentek papíron. Egyik forma esetében sem másolhatók a dokumentumok. Minden alkalommal felhívjuk a hallgatók figyelmét a forráskritikára a szakdolgozatok használatakor: érdemes a legfrissebb műveket tanulmányozni,¹⁰ különös tekintettel a formai megvalósulásra és az irodalomjegyzékre. Az elévülési idő viszonylag gyors a jogszabályok változása miatt, így nem biztos, hogy szerencsés a régen megjelent szakdolgozatokra alapozni. Nem beszélve arról, hogy a vonatkozó szakirodalom is folyamatosan változik. Keresni egyelőre a szakdolgozatok címében lehet. Szerencsére a jogtudományi szakdolgozatokban igen gyakoriak a viszonylag hosszú címek, és a még hosszabb alcímek, amik lehetőséget adnak a szofisztikáltabb keresésre. A szakdolgozatok tárgyszavazására nem volt lehetőség, és valószínűleg ez a későbbiekben sem fog már visszamenőleg megvalósulni.

A Jog- és Államtudományi Kar Doktori Iskolájában megjelent disszertációk a katalógusban is elérhetők, nyomtatásban a raktárból kérhetők ki, de a kari honlapon online is olvashatók.¹¹

Az olvasók által feltett kérdések elemzése

Az űrlapok kitöltésével a beérkező referenz kérdések rendszerezése volt a cél, mivel szerettük volna látni, hogy mely jogágakat fed le az érdeklődés, vannak-e slágertémák. Az űrlap rákérdez arra is, hogy milyen célra használja a forrásokat a hallgató: szakdolgozat, évfolyam- vagy TDK-dolgozat, kiselőadás készítésére vagy más célra, illetve milyen forrásokat használt már a szakirodalmi kutatásban.

A 2021 áprilisa óta beérkezett űrlapok kitöltőinek közel 71%-a szakdolgozat-íráshoz kért segítséget, 16%-a évfolyamdolgozathoz, 10%-a TDK-dolgozat megírásához. A többi esetben az ismeretek bővítésétől a kiselőadáson át a vizsgára való felkészülésig több cél fordult elő. Ezt azért volt fontos meghatározni, mert a könyvtáros a cél ismeretében eltérő mélységben keres és szolgáltat forrásokat.

A kérdések témáját tekintve¹² vezet az alkotmányjog – emberi jogok (19%), ami nagyon tág értelmezéssel magában foglalja a házasság és család védelmét

(alaptörvényi szinten) az élet és a jog kapcsolatát és a halál folyamatának jogi helyzetét is, az emberi méltóság és a halálbüntetés jogi, etikai megközelítését, de a szervültetések bioetikai szempontjai szintén idetartozhatnak, akárcsak a gyűlöletbeszéd alkotmányjogi vonatkozásai.

A közigazgatási jogot érintő kérdések száma 18%-ot ért el. Ide tartozik többek között a közigazgatási perrendtartás, a gyermekvédelem (a jelzőrendszer, a szülői felügyelet, gyermekvédelem és ügyészség) a sportigazgatás, a jegyző szerepe a közigazgatásban vagy a közigazgatási szankciórendszerek, a helyi önkormányzatok története, a polgármester és a jegyző viszonyrendszere. Idesorolható az örökbefogadás is, amennyiben annak eljárási részével foglalkozik valaki.

A büntetőjogból (17%) leginkább a fiatalkorúakkal kapcsolatos témákat keresik: fiatalkorúak büntetőjoga, büntetőeljárása, a javítóintézeti nevelés. A mesterséges intelligencia a büntetőjogban is többször előforduló kérdés. De a kiberbűnözés, és a közlekedési büntetőjog, és az ittas vezetés témájának kifejtése is többeket érdekelt. A sértetti ellenállás erőszak esetén, valamint a terhelt bíróság elé állítása is keresett téma volt.

A polgári jogi témájú kérdések 12%-os arányt értek el, közöttük sok foglalkozik a szellemi alkotások jogával, úgymint az egyetemek szellemi tulajdon-kezelése (spin-off) vagy a földrajzi eredetvédelem, illetve az építészeti alkotások szerzői joga. Idesorolható még a sajtóhelyreigazítás, az adásvételi szerződések (kötelmi jog), a fizetési meghagyásos eljárás vagy a közszereplők személyiségi jogának kérdése is.

Az Európai Unióval kapcsolatos kérdések (9%) az európai uniós közbeszerzések, a Data Governance Act (Adatkormányzási Rendelet), a nyelvi jogok, a bevándorláspolitikai, valamint a kettős állampolgárság és az európai uniós fejlesztéspolitika vizsgálatában jelentek meg.

A többi kérdést nehéz volt jogágak közé szorítani, vagy csak egy-egy kérdés reprezentált egy nagyobb jogterületet. Igen színes és érdekes kérdések jelentek meg, csak néhány példa: bizalmi vagyonkezelés, zöld közbeszerzés, az ICTY, vagyis az exjugoszláv területeken elkövetett emberiség elleni bűncselekmények törvényszéke, házastársi kárérvényesítés a munkajogban, apartheid és szegregáció Afrikában, nemzetbiztonság és hírszerzés, szerződésen kívüli károkozás a nemzetközi magánjogban, a Szovjetunió jogfejlődése, termékfelelősség, offshore cégek, abszolutista kísérletek Magyarországon.

A kérdésekre adott válaszok

A legtöbb könyvtáros álláspontja szerint a hallgatónak meg kell tanulnia keresni. El kell tudnia dönteni, mit válasszon ki a találati listából, hogyan tudja a kiválasztott tételeket használni a dolgozatában. Könyvtárosként abban tudunk segíteni, hogy megmutatjuk, milyen katalógusok állnak rendelkezésére, azokban

hogyan érdemes keresni, mi a tárgyszó, a böngészés, a találati lista, a releváns találat, a bibliográfiai adat, illetve hogyan lehet használni a szűkítési lehetőségeket, az Open Access forrásokat, az előfizetett adatbázisokat. Keresőszavakat, kifejezéseket ajánlunk a hallgatóknak adatbázisra szabva. Megmutatjuk nekik a repositóriumokat, más egyetemek, szakkönyvtárak katalógusait, jogi blogokat, weboldalakat, jogszabálykeresőket. Leírjuk, hogy ezekben hogyan érdemes keresni, és mi az, amit az egyikben megtalál, de a másikban nem. Természetesen előfordul, hogy egy-egy konkrét művet is ajánlunk, ha lefedi a keresést, de a tételes bibliográfia elkészítését nem vállaljuk.

Mindehhez a munkához egy általunk kialakított sablont használunk, amibe a kérdésre fókuszálva kerülhet bele a releváns keresőszó, esetleg tárgyszó vagy tárgyszavak kombinációja. Miután minden adatbázist vagy katalógust másképp érdemes használni, mindegyikhez keresési, böngészési lehetőségeket javasolunk. A sablon tetszés szerint módosítható a téma függvényében. Ha például a kérdező nem olvas idegen nyelven, akkor nem ajánlunk neki külföldi adatbázisokat.

Egy lehetséges válasz

Kérdés: Az exjugoszláv területeken elkövetett emberiség elleni bűncselekmények nemzetközi törvényszéke témában szeretnék évfolyamdolgozatot írni. Kérem, segítsenek, milyen szakirodalom mentén tudnék nekifogni a dolgozat elkészítésének?

Tisztelt Hallgató!

Köszönettel vettük kérdését, amit a Kölcsonőzzön ki egy könyvtárost! szolgáltatásunkhoz intézett. Az alábbiakban olvashatók javaslataink.

A Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság területén a kilencvenes évek elején kitört polgárháború véres eseményei nyomán az ENSZ Biztonsági Tanácsa elrendelte egy nemzetközi vizsgálóbizottság létrehozását annak megállapítására, hogy követtek-e el a konfliktus során nemzetközi bűncselekményeket.

Ezt követően a testület 1993-ban hozott 827. határozatában – az Alapokmány VII. fejezete alapján eljárva (hágai székhellyel) – létrehozta a volt Jugoszlávia területén elkövetett nemzetközi bűncselekményeket vizsgáló büntetőtörvényszéket (International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia – ICTY, Jugoszlávia Törvényszék). <https://www.icty.org/>

Sok esetben az angol nyelvű ICTY rövidítést használják, hogy semmiképp se keverjék össze a Hágai Nemzetközi Bírósággal.

[1]. Javasolom, hogy használja az egyetem honlapjáról elérhető adatbázisainkat, amelyek Shibboleth-azonosítóval hallgatóként elérhetők otthonról is. <https://ppke.hu/egyetemunk/tudomanyos-informaciok/adatbazisok>

Ezen belül felhívom a figyelmét az Akadémiai Kiadó MeRSZ adatbázisára, amelyben teljes szövegű könyvek találhatóak, és fejezetenként elolvashatók, letölthetők a részek. Itt majd arra kell figyelnie, hogy hivatkozáskor nem fog tudni oldalszámot feltüntetni, hanem magára az adatbázisra és a benne lévő könyvre kell majd hivatkoznia. (Az ICTY keresőszóval már lesznek találatok.) <https://mersz.hu/>

[2]. Érdemes az egyetem jogi kara honlapján a kiadványok között keresgélni, mert elérhető teljes szöveggel például Kovács Péter könyve, amelynek a végén van szó a bíróságról.

<https://jak.ppke.hu/kiadvanyaink/jogtudomanyi-monografiak-sorozat-kotetei>

[https://jak.ppke.hu/uploads/collection/205/file/KovacsPeter_](https://jak.ppke.hu/uploads/collection/205/file/KovacsPeter_NemzetkoziBuntetobirosag_JTM_14.pdf)

[NemzetkoziBuntetobirosag_JTM_14.pdf](https://jak.ppke.hu/uploads/collection/205/file/KovacsPeter_NemzetkoziBuntetobirosag_JTM_14.pdf)

[3]. Az Országgyűlési Könyvtár katalógusában is az ICTY rövidítést használva érdemes keresni. <https://opacplus.ogyk.hu/primo-explore/search?vid=OGYK>

Jugoszlávia Törvényszék, ICTY vagy International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia. Itt előfordulhatnak olyan találatok, amelyek online elérhetők, leginkább angol nyelven. Jobb oldalon tud szűkíteni akár nyelvre, akár dokumentumtípusra. Ha az online forrásokra kattint, látni fogja, hogy Open Access, vagyis szabadon elérhető anyag is rendelkezésére áll. Ha esetleg olyat talál, ami nem elérhető, jelezze nekünk a pontos hivatkozás megadásával, és ha megvan az állományunkban, elküldjük Önnek.

[4]. Az angol nyelvű adatbázisok közül a Brill adatbázisát javasolom, amely kifejezetten nemzetközi jogi folyóiratokat és tanulmányköteteket dolgoz fel. <https://brill.com/>

Itt is az ICTY keresőszó használatát javasolom. A keresőszó beírása után érdemes bal oldalon szűkíteni arra, hogy csak az egyetem által ténylegesen teljes szöveggel elérhető tartalmakat mutassa.

[5]. A témával foglalkozó kutatók, professzorok felől is lehet közelíteni, az MTMT (Magyar Tudományos Művek Tára – mtmt.hu) adatbázisban a témában publikáló szerzőkre (Pl. Lamm Vanda, Ádány Tamás, Kovács Péter) keresve érdemes még kutakodni, aztán a katalógusokban ellenőrizni, hogy az adott anyag hol érhető el.

[6]. Végezetül javaslok egy tanulmányt, amelyet teljes szöveggel elér az interneten. Ennek a felhasznált irodalmát is érdemes átnéznie: Lamm Vanda: A nemzetközi bíráskodás kilenc évtizede. = Jog-Állam-Politika, 2011. Különszám p. 137–154.

[https://dfk-online.sze.hu/images/JÁP/2011/különszám/lamm.pdf](https://dfk-online.sze.hu/images/JÁP/2011/kulonszam/lamm.pdf)

Válasz egy beérkezett kérdésre (Forrás: Kardos Helga)

Egy ilyen vagy hasonló válasz birtokában a kérdező már el tud indulni a szakirodalom feltérképezésében, és további segítséget is tud kérni.

A válasz elküldése után sok esetben levelezés alakul ki a kérdező és a könyvtáros között, és ha igény van rá, utánkövetés is kialakul. A jelenléti oktatás újraindulásával gyakran előfordul, hogy a hallgató személyesen keresi meg a neki válaszoló kollégát, és további kérdéseket tesz fel a forrásokkal kapcsolatban. Formai megvalósítás, hivatkozások esetében is adunk tanácsot a hallgatóknak.

Összegzés

A szolgáltatás ebben a formában az online oktatás idején kezdődött, de természetesen a jelenléti oktatásban is tovább folytatódik. Összességében sikeresnek ítéljük a kezdeményezést, a hallgatók ismerik és használják. Négy könyvtáros kollégával veszünk részt a szolgáltatásban, a mindenkor aktuális feladatok függvényében osztjuk fel egymás közt a kérdéseket. Amiben még fejlődnünk kell, az a marketing. Egyelőre a honlapon hirdetjük, illetve a kari Facebook-oldalon olykor megjelenik egy-egy népszerűsítő poszt. További cél, hogy offline módon is az egyetemi polgárok figyelmébe ajánljuk, és az oktatók figyelmét is felhívjuk erre a szolgáltatásra, amelyet aztán ők is ajánlhatnak például a szakdolgozóiknak.

Jegyzetek

1. A Nagyszombati Jezsuita Egyetemet 1769-től Királyi Magyar Tudományegyetemnek, majd Pesti Királyi Tudományegyetemnek hívták. 1873-ban Budapesti Tudományegyetem lett. 1921 és 1950 között Magyar Királyi Pázmány Péter Tudományegyetem volt a neve, majd 1950-ben lett Eötvös Loránd Tudományegyetem. A jelenlegi Pázmány Péter Katolikus Egyetem tehát az 1635-ben alapított Egyetem Hittudományi Karának a jogutódja. Forrás: az Eötvös Loránd Tudományegyetem története: <https://www.elte.hu/tortenet>, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem története: <https://ppke.hu/egyetemunk/tortenet/egyetemtortenet> (2021.12.10.)
2. *A magyar egyetemi jogi oktatás történelmi gyökereiről.* In: *Viginti quinque annis I. – Szemelvények a PPKE JÁK történetének negyedszázadából.* Szerk. Düll Katalin, Molnár Sarolta, Steiger Anita, Budapest, Pázmány Press, 2020. [7.] p. https://jak.ppke.hu/uploads/articles/2626397/file/Viginti_quinque_annis_I.pdf (2021.12.10.)
3. Zlinszky János (1928–2015) jogtudós, egyetemi tanár, az állam- és jogtudomány akadémiai doktora. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karának alapító dékánja, és oktatója. Az 1990. január 1-jén megalakult Alkotmánybíróság tagja 1998-ig.
4. Zlinszky János: *Dr. Niamešny Mihály élete (1875–1960).* In: *Az almánfalvi Niamešny család története és Dr. Niamešny Mihály a XX. század közéletében.* Szerk. Komáromi László, Budapest, Helikon Kiadó, 2011. 104. p.
5. Varga Csaba (1941–) jogfilozófus, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karán a Jogbölcseleti Intézet megalapítója, 2011-ig vezetője. 2011 óta professor emeritus.

Kutatási területe a jogelmélet valamennyi területét felöleli. Tudományos munkássága nemzetközi szinten is jelentős, idézettsége a szakmájában kiemelkedő.

6. Aczél-Partos Adrienn: *Könyvtár*. In: *Viginti quinque annis I. – Szemelvények a PPKÉ JÁK történetének negyedszázadából*. Szerk. Dúll Katalin, Molnár Sarolta, Steiger Anita, Budapest, Pázmány Press, 2020. 221. p. https://jak.ppke.hu/uploads/articles/2626397/file/Viginti_quinque_annis_I.pdf (2021.12.10.)
  7. Kölcsönözz ki egy könyvtárost! – Szolgáltatásismertető. Szegedi Tudományegyetem Klebelsberg Könyvtár <http://szakdolgozat.ek.szte.hu/urlap-kolcsonozz-ki-egy-konyvtarost> (2021.12.10.)
  8. Kölcsönözzön ki egy könyvtárost! – Segédanyagok – Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Könyvtára – <https://jak.ppke.hu/ppke-jak-kari-konyvtar/kolcsonozzon-ki-egy-konyvtarost> (2021.12.10.)
  9. A szakdolgozatok letölthető listája – Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Könyvtára <https://jak.ppke.hu/ppke-jak-kari-konyvtar/a-konyvtarrol/allomanyismerteto/szakdolgozatok> (2021.12.10.)
  10. Kivételt képeznek a jogtörténeti témájú dolgozatok.
  11. A 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról 53. § (1) bekezdése alapján.
  12. A 2021. április 25. és 2021 decembere között beérkezett kérdések alapján.
-
-